“Рассмотрено»
Руководитель ШМО
_______________Тутаева С.Н.
Протокол № 1
24 августа 2020 года

«Согласовано»
зам.директора по УР
МБОУ «Юлдузская СОШ»
_______________ Осипова Л.П.

«Утвеждено»
директор МБОУ “Юлдузская СОШ”
_______________ Э.Ю.Шарифуллина
Приказ № 126
25 августа 2020 года

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по родной (татарской) литературе
для 5-9 классов группы №2
МБОУ «Юлдузская СОШ»
Чистопольского муниципального района
Республики Татарстан
на 2020-2025 учебные года

Рабочая программа по родному (татарскому) языку для 5-9 классов группы №2 составлена на основе следующих документов:

1.Основная образовательная программа основного общего образования МБОУ «Юлдузская средняя общеобразовательная школа» на 2020-2025 годы.
2. Примерная рабочая программа учебного предмета «Родной (татарский) язык» для общеобразовательных организаций с обучением на русском языке , 5- 9 классы, Ф.Ф.Харисов , Ч.М.Харисова, Г.Р. Шакирова одобренная решением федерального учебно-методического объединения по общему образованию (протокол от 16 мая 2017 г. № 2/17) .
3. “Положение о структуре, порядке разработки и утверждения рабочих программ учебных предметов МБОУ “Юлдузская средняя общеобразовательная школа”
4.Учебный план МБОУ “Юлдузская средняя общеобразовательная школа” на 2020-2021 годы (приказ №120 от 25.08.2020 года).

Программа предусматривает работу со следующими учебниками :
Татар әдәбияты: Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 5 нче с-ф. Ике кисәктә./ Ф. Ф. Хәсәнова, Г. М. Сафиуллина, М. Я. Гарифуллина. — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшр., 2014.
- Татар әдәбияты: Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 6 нчы с-ф. Ике кисәктә./ Ф. Ф. Хәсәнова, Г. М. Сафиуллина, М. Я. Гарифуллина. — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшр., 2014.
- Татар әдәбияты: Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 7 нче с-ф. Ике кисәктә./ Ф. Ф. Хәсәнова, Г. М. Сафиуллина, М. Я. Гарифуллина, А.Н.Сафиуллина — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшр., 2014.
- Татар әдәбияты: Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 8 нче с-ф. Ике кисәктә./ Ф. Ф. Хәсәнова, Г. М. Сафиуллина, М. Я. Гарифуллина, А.Н.Сафиуллина — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшр., 2015.
- Татар әдәбияты: Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен туган тел буларак өйрәнүче укучылар өчен). 9 нчы с-ф. Ике кисәктә./ Ф. Ф. Хәсәнова, Г. М. Сафиуллина, М. Я. Гарифуллина, А.Н.Сафиуллина — Казан: «Мәгариф — Вакыт» нәшр., 2015.

Согласно учебному плану в каждом классе рассматривается следующее количество часов:
V класс – 1 час – 35 часов;
VI класс – 1 час – 35 часов;
VII класс – 1 час – 35 часов;
VIII класс – 1 час – 35 часов;
IX класс – 1 час – 34 часа;
Итого: 174 часов

УКЫТУНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ

5 сыйныф

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **гомуми нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

- укучыда әдәбиятны мөстәкыйль укып, аңларлык күнекмәләр булдыру;
- татар сүз сәнгатен рус һәм дөнья әдәбияты фонында кабул итәргә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын саклап язу һәм сөйләү күнекмәләре булдыру;
- кирәкле мәгълүмат һәм белемнәрне төрле чыганаклардан табу, алардан мөстәкыйль рәвештә кулланырга өйрәтү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предмет нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

Танып-белү өлкәсендә:

- татарча әдәби текстны кабул итәргә һәм аңларга, иҗат ителгән чор белән тарихи-мәдәни бәйләнешләрен һәм аңа салынган мәңгелек кыйммәтләрне күзалларга өйрәтү;
- укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен беркадәр билгели, геройларын бәяли алуына ирешү;
- классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларына кагылышлы төп фактларны белүенә ирешү;
- татар әдәбияты текстларын рус әдәбияты әсәрләре белән гомумкешелек кыйммәтләренә мөнәсәбәттә чагыштыру күнекмәләре формалаштыру;
- *бәяләү өлкәсендә*:
- татар әдәбиятына хас рухи-әхлакый кыйммәтләрне, әдәби-эстетик үзенчәлекләрне аңларга өйрәтү;
- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү;

- баланың үзаңын үстерү, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- татар әдәбияты үрнәкләренә үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

коммуникатив яктан:

- татар әдәбияты әсәрләрен аңлап укый һәм кабул итә алуга ирешү;
- әдәби әсәрдәге вакыйгаларны һәм геройларны чагыштыру, әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерергә өйрәтү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары аша эзләү күнекмәсе булдыру;
- укучының мөстәкыйль, иҗади фикерләвен активлаштыру;
- әдәби әсәрләр һәм ирекле темалар буенча татар телендә иҗади эшләр башкарырга өйрәтү.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең эстетик кыйммәтен һәм милли үзенчәлекләрен тою хисе формалаштыру;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;
- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр:

- сүз сәнгатенең образлы табигате;
- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеге;
- классик әдипләрнең (Г.Тукай, Г.Камал, Ф. Әмирхан, М.Җәлил) тормыш һәм иҗат юлларының төп фактлары;
- өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләр;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау;

- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү;
- әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын ачыклау;
- укыган әсәрнең темасын, проблемасын, идеясен билгеләү;
- геройларга характеристика бирү;
- сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен ачу;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү;
- әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
- кабатлап сөйләүнең төрләреннән файдалану;
- өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерү;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләреңне дәлилли белү;
- укыган әсәрләргә бәяләмә (отзыв) язу;
- татар әдәби теленең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү;
- эстетик зәвыкка туры килә торган әдәби әсәрләрне сайлау һәм аларны бәяләү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары һ.б. аша эзләү.

Әдәби әсәрләрне танып-белү буенча төп эшчәнлек төрләре:

- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- сәнгатьле уку;
- кабатлап сөйләүнең төрле төрләре (тулы итеп, кыскача, сайлап, аңлатмалар белән, иҗади бирем белән);
- шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан өйрәнү;

- әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү;
- план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу;
- сочинение элементлары белән изложение язу;
- әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу;
- тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;
- рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.

УКЫТУНЫ МАТЕРИАЛЬ-ТЕХНИК ҺӘМ МӘГЪЛҮМАТИ ЯКТАН ТӘЭМИН ИТҮ

Әдәбият предметын укыту барышында түбәндәге материаль-техник чараларны файдалану мөмкинлеге күздә тотыла:

- халык авыз иҗаты үрнәкләре;
- тарихи чыганаклар;
- сынлы сәнгать әсәрләре;
- тема буенча музыкаль әсәрләр;
- күрсәтмә әсбаплар;
- мультимедиа укыту программалары;
- электрон дәреслекләр;
- Интернет материаллары;
- электрон китапханә;
- компьютер программалары;
- укучыларның белемнәрен тикшерү программалары;
- сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;

- татарча сайтлар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- яңа әдәби китаплар;
- аудио-һәм видеоәсбаплар;
- интерактив тикшерү программалары.

УКЫТУНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ

6 сыйныф

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның гомуми нәтиҗәләре түбәндәгеләр:

- укучыда әдәбиятны мөстәкыйль укып, аңларлык күнекмәләр булдыру;
- татар сүз сәнгатен рус һәм дөнья әдәбияты фонында кабул итәргә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын саклап язу һәм сөйләү күнекмәләре булдыру;
- кирәкле мәгълүмат һәм белемнәрне төрле чыганаклардан табу, алардан мөстәкыйль рәвештә кулланырга өйрәтү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предмет нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

Танып-белү өлкәсендә:

- татарча әдәби текстны кабул итәргә һәм аңларга, иҗат ителгән чор белән тарихи-мәдәни бәйләнешләрен һәм аңа салынган мәңгелек кыйммәтләрне күзалларга өйрәтү;
- укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен беркадәр билгели, геройларын бәяли алуына ирешү;
- классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларына кагылышлы төп фактларны белүенә ирешү;
- татар әдәбияты текстларын рус әдәбияты әсәрләре белән гомумкешелек кыйммәтләренә мөнәсәбәттә чагыштыру күнекмәләре формалаштыру;
- *бәяләү өлкәсендә*:
- татар әдәбиятына хас рухи-әхлакый кыйммәтләрне, әдәби-эстетик үзенчәлекләрне аңларга өйрәтү;

- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү;
- баланың үзаңын үстерү, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- татар әдәбияты үрнәкләренә үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

коммуникатив яктан:

- татар әдәбияты әсәрләрен аңлап укый һәм кабул итә алуга ирешү;
- әдәби әсәрдәге вакыйгаларны һәм геройларны чагыштыру, әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерергә өйрәтү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары аша эзләү күнекмәсе булдыру;
- укучының мөстәкыйль, иҗади фикерләвен активлаштыру;
- әдәби әсәрләр һәм ирекле темалар буенча татар телендә иҗади эшләр башкарырга өйрәтү.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең эстетик кыйммәтен һәм милли үзенчәлекләрен тою хисе формалаштыру;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;
- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр:

- сүз сәнгатенең образлы табигате;
- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеге;
- классик әдипләрнең (Г.Тукай, Г.Исхакый, М.Җәлил, Г.Бәширов) тормыш һәм иҗат юлларының төп фактлары;

- өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләр;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү;
- әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын ачыклау;
- укыган әсәрнең темасын, проблемасын, идеясен билгеләү;
- геройларга характеристика бирү;
- сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен ачу;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү;
- әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
- кабатлап сөйләүнең төрләреннән файдалану;
- өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерү;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләреңне дәлилли белү;
- укыган әсәрләргә бәяләмә (отзыв) язу;
- татар әдәби теленең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү;
- эстетик зәвыкка туры килә торган әдәби әсәрләрне сайлау һәм аларны бәяләү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары һ.б. аша эзләү.

Әдәби әсәрләрне танып-белү буенча төп эшчәнлек төрләре:

- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- сәнгатьле уку;

- кабатлап сөйләүнең төрле төрләре (тулы итеп, кыскача, сайлап, аңлатмалар белән, иҗади бирем белән);
- шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан өйрәнү;
- әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү;
- план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу;
- сочинение элементлары белән изложение язу;
- әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу;
- тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;
- рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.

УКЫТУНЫ МАТЕРИАЛЬ-ТЕХНИК ҺӘМ МӘГЪЛҮМАТИ ЯКТАН ТӘЭМИН ИТҮ

Әдәбият предметын укыту барышында түбәндәге материаль-техник чараларны файдалану мөмкинлеге күздә тотыла:

- халык авыз иҗаты үрнәкләре;
- тарихи чыганаклар;
- сынлы сәнгать әсәрләре;
- тема буенча музыкаль әсәрләр;
- күрсәтмә әсбаплар;
- мультимедиа укыту программалары;
- электрон дәреслекләр;
- Интернет материаллары;
- электрон китапханә;
- компьютер программалары;
- укучыларның белемнәрен тикшерү программалары;

- сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;
- татарча сайтлар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- яңа әдәби китаплар;
- аудио-һәм видеоәсбаплар;
- интерактив тикшерү программалары.

УКЫТУНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ

7 сыйныф

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның гомуми нәтиҗәләре түбәндәгеләр:

- укучыда әдәбиятны мөстәкыйль укып, аңларлык күнекмәләр булдыру;
- татар сүз сәнгатен рус һәм дөнья әдәбияты фонында кабул итәргә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын саклап язу һәм сөйләү күнекмәләре булдыру;
- кирәкле мәгълүмат һәм белемнәрне төрле чыганаклардан табу, алардан мөстәкыйль рәвештә кулланырга өйрәтү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предмет нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

Танып-белү өлкәсендә:

- татарча әдәби текстны кабул итәргә һәм аңларга, ижат ителгән чор белән тарихи-мәдәни бәйләнешләрен һәм аңа салынган мәңгелек кыйммәтләрне күзалларга өйрәтү;
- укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен беркадәр билгели, геройларын бәяли алуына ирешү;
- классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларына кагылышлы төп фактларны белүенә ирешү;
- татар әдәбияты текстларын рус әдәбияты әсәрләре белән гомумкешелек кыйммәтләренә мөнәсәбәттә чагыштыру күнекмәләре формалаштыру;

- *бәяләү өлкәсендә*:

- татар әдәбиятына хас рухи-әхлакый кыйммәтләрне, әдәби-эстетик үзенчәлекләрне аңларга өйрәтү;
- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү;
- баланың үзаңын үстерү, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- татар әдәбияты үрнәкләренә үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

коммуникатив яктан:

- татар әдәбияты әсәрләрен аңлап укый һәм кабул итә алуга ирешү;
- әдәби әсәрдәге вакыйгаларны һәм геройларны чагыштыру, әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерергә өйрәтү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары аша эзләү күнекмәсе булдыру;
- укучының мөстәкыйль, иҗади фикерләвен активлаштыру;
- әдәби әсәрләр һәм ирекле темалар буенча татар телендә иҗади эшләр башкарырга өйрәтү.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең эстетик кыйммәтен һәм милли үзенчәлекләрен тою хисе формалаштыру;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;
- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр:

- сүз сәнгатенең образлы табигате;

- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеге;
- классик әдипләрнең (Г. Тукай, С. Хәким, Г. Әпсәләмов, Ә. Еники) тормыш һәм иҗат юлларының төп фактлары;
- өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләр;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү;
- әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын ачыклау;
- укыган әсәрнең темасын, проблемасын, идеясен билгеләү;
- геройларга характеристика бирү;
- сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен ачу;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү;
- әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
- кабатлап сөйләүнең төрләреннән файдалану;
- өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерү;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләреңне дәлилли белү;
- укыган әсәрләргә бәяләмә (отзыв) язу;
- татар әдәби теленең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү;
- эстетик зәвыкка туры килә торган әдәби әсәрләрне сайлау һәм аларны бәяләү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары һ.б. аша эзләү.

Әдәби әсәрләрне танып-белү буенча төп эшчәнлек төрләре:

- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- сәнгатьле уку;
- кабатлап сөйләүнең төрле төрләре (тулы итеп, кыскача, сайлап, аңлатмалар белән, иҗади бирем белән);
- шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан өйрәнү;
- әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү;
- план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу;
- сочинение элементлары белән изложение язу;
- әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу;
- тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;
- рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.

УКЫТУНЫ МАТЕРИАЛЬ-ТЕХНИК ҺӘМ МӘГЪЛҮМАТИ ЯКТАН ТӘЭМИН ИТҮ

Әдәбият предметын укыту барышында түбәндәге материаль-техник чараларны файдалану мөмкинлеге күздә тотыла:

- халык авыз иҗаты үрнәкләре;
- тарихи чыганаклар;
- сынлы сәнгать әсәрләре;
- тема буенча музыкаль әсәрләр;
- күрсәтмә әсбаплар;
- мультимедиа укыту программалары;
- электрон дәреслекләр;
- Интернет материаллары;
- электрон китапханә;

- компьютер программалары;
- укучыларның белемнәрен тикшерү программалары;
- сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;
- татарча сайтлар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- яңа әдәби китаплар;
- аудио-һәм видеоәсбаплар;
- интерактив тикшерү программалары.

УКЫТУНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ

8 сыйныф

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның гомуми нәтиҗәләре түбәндәгеләр:

- укучыда әдәбиятны мөстәкыйль укып, аңларлык күнекмәләр булдыру;
- татар сүз сәнгатен рус һәм дөнья әдәбияты фонында кабул итәргә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын саклап язу һәм сөйләү күнекмәләре булдыру;
- кирәкле мәгълүмат һәм белемнәрне төрле чыганаклардан табу, алардан мөстәкыйль рәвештә кулланырга өйрәтү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предмет нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

Танып-белү өлкәсендә:

- татарча әдәби текстны кабул итәргә һәм аңларга, иҗат ителгән чор белән тарихи-мәдәни бәйләнешләрен һәм аңа салынган мәңгелек кыйммәтләрне күзалларга өйрәтү;
- укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен беркадәр билгели, геройларын бәяли алуына ирешү;

- классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларына кагылышлы төп фактларны белүенә ирешү;

- татар әдәбияты текстларын рус әдәбияты әсәрләре белән гомумкешелек кыйммәтләренә мөнәсәбәттә чагыштыру күнекмәләре формалаштыру;

- *бәяләү өлкәсендә*:

- татар әдәбиятына хас рухи-әхлакый кыйммәтләрне, әдәби-эстетик үзенчәлекләрне аңларга өйрәтү;
- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү;
- баланың үзаңын үстерү, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- татар әдәбияты үрнәкләренә үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

коммуникатив яктан:

- татар әдәбияты әсәрләрен аңлап укый һәм кабул итә алуга ирешү;
- әдәби әсәрдәге вакыйгаларны һәм геройларны чагыштыру, әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерергә өйрәтү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары аша эзләү күнекмәсе булдыру;
- укучының мөстәкыйль, иҗади фикерләвен активлаштыру;
- әдәби әсәрләр һәм ирекле темалар буенча татар телендә иҗади эшләр башкарырга өйрәтү.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең эстетик кыйммәтен һәм милли үзенчәлекләрен тою хисе формалаштыру;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;

- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр:

- сүз сәнгатенең образлы табигате;
- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеге;
- классик әдипләрнең (Г.Тукай, С.Хәким, Т.Миңнуллин, Р.Миңнуллин) тормыш һәм иҗат юлларының төп фактлары;
- өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләр;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү;
- әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын ачыклау;
- укыган әсәрнең темасын, проблемасын, идеясен билгеләү;
- геройларга характеристика бирү;
- сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен ачу;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү;
- әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
- кабатлап сөйләүнең төрләреннән файдалану;
- өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерү;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләреңне дәлилле белү;
- укыган әсәрләргә бәяләмә (отзыв) язу;
- татар әдәби теленең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү;
- эстетик зәвыкка туры килә торган әдәби әсәрләрне сайлау һәм аларны бәяләү;

- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары һ.б. аша эзләү.

Әдәби әсәрләрне танып-белү буенча төп эшчәнлек төрләре:

- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- сәнгатьле уку;
- кабатлап сөйләүнең төрле төрләре (тулы итеп, кыскача, сайлап, аңлатмалар белән, иҗади бирем белән);
- шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан өйрәнү;
- әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү;
- план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу;
- сочинение элементлары белән изложение язу;
- әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу;
- тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;
- рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.

УКЫТУНЫ МАТЕРИАЛЬ-ТЕХНИК ҺӘМ МӘГЪЛҮМАТИ ЯКТАН ТӘЭМИН ИТҮ

Әдәбият предметын укыту барышында түбәндәге материаль-техник чараларны файдалану мөмкинлеге күздә тотыла:

- халык авыз иҗаты үрнәкләре;
- тарихи чыганаклар;
- сынлы сәнгать әсәрләре;
- тема буенча музыкаль әсәрләр;
- күрсәтмә әсбаплар;
- мультимедиа укыту программалары;

- электрон дәреслекләр;
- Интернет материаллары;
- электрон китапханә;
- компьютер программалары;
- укучыларның белемнәрен тикшерү программалары;
- сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;
- татарча сайтлар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- яңа әдәби китаплар;
- аудио-һәм видеоәсбаплар;
- интерактив тикшерү программалары.

УКЫТУНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН НӘТИҖӘЛӘРЕ
9 сыйныф

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **гомуми нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

- укучыда әдәбиятны мөстәкыйль укып, аңларлык күнекмәләр булдыру;
- татар сүз сәнгатен рус һәм дөнья әдәбияты фонында кабул итәргә өйрәтү;
- татар әдәби теле нормаларын саклап язу һәм сөйләү күнекмәләре булдыру;
- кирәкле мәгълүмат һәм белемнәрне төрле чыганаклардан табу, алардан мөстәкыйль рәвештә кулланырга өйрәтү.

Урта сыйныфларда татар әдәбиятын укытуның **предмет нәтиҗәләре** түбәндәгеләр:

Танып-белү өлкәсендә:

- татарча әдәби текстны кабул итәргә һәм аңларга, иҗат ителгән чор белән тарихи-мәдәни бәйләнешләрен һәм аңа салынган мәңгелек кыйммәтләрне күзалларга өйрәтү;
- укыган әдәби әсәрнең эчтәлеген, темасын, проблемасын, идеясен беркадәр билгели, геройларын бәяли алуына ирешү;
- классик әдипләрнең тормыш һәм иҗат юлларына кагылышлы төп фактларны белүенә ирешү;
- татар әдәбияты текстларын рус әдәбияты әсәрләре белән гомумкешелек кыйммәтләренә мөнәсәбәттә чагыштыру күнекмәләре формалаштыру;
- *бәяләү өлкәсендә*:
- татар әдәбиятына хас рухи-әхлакый кыйммәтләрне, әдәби-эстетик үзенчәлекләрне аңларга өйрәтү;
- мәдәниятара бәйләнешләрне саклау, укучының башка милләтләр мәдәнияте һәм әдәбиятыннан мәгълүматлы, башка халыкларның сүз сәнгатенә хөрмәтле мөнәсәбәттә, толерант булуына ирешү;
- баланың үзаңын үстерү, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбияләү;
- татар әдәбияты үрнәкләренә үз мөнәсәбәтеңне булдыру күнекмәсен формалаштыру.

коммуникатив яктан:
- татар әдәбияты әсәрләрен аңлап укый һәм кабул итә алуга ирешү;
- әдәби әсәрдәге вакыйгаларны һәм геройларны чагыштыру, әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку, өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерергә өйрәтү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары аша эзләү күнекмәсе булдыру;
- укучының мөстәкыйль, иҗади фикерләвен активлаштыру;
- әдәби әсәрләр һәм ирекле темалар буенча татар телендә иҗади эшләр башкарырга өйрәтү.

эстетик яктан:

- әдәби әсәрнең эстетик кыйммәтен һәм милли үзенчәлекләрен тою хисе формалаштыру;
- баланың әдәби текстны эстетик бөтенлекле, шул ук вакытта әдәби һәм тел-сурәтләү алымнарының, образлылыкның үзенчәлекләрен һәм әһәмиятен аңлап бәяли белүенә ирешү;
- рус һәм татар телендәге әдәби әсәрләрне чагыштырып бәяләргә, әхлакый идеалларның охшаш һәм аермалы якларын билгеләргә өйрәтү.

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр:

- сүз сәнгатенең образлы табигате;
- өйрәнгән әдәби әсәрнең эчтәлеге;
- классик әдипләрнең (Г.Тукай, Г.Камал, Ә.Еники, Ф.Яруллин) тормыш һәм иҗат юлларының төп фактлары;
- өйрәнгән әдәби-теоретик төшенчәләр;
- әдәби текстны кабул итү һәм анализлау;
- әдәби текстның мәгънәви өлешләрен аерып чыгару, укыган буенча тезислар һәм план төзү;
- әдәби әсәрнең төрен һәм жанрын ачыклау;
- укыган әсәрнең темасын, проблемасын, идеясен билгеләү;
- геройларга характеристика бирү;
- сюжет, композиция үзенчәлекләрен, махсус сурәтләү чараларының ролен ачу;
- әдәби әсәрдәге эпизодларны һәм геройларны чагыштыру;
- укыганга үзеңнең мөнәсәбәтеңне белдерү;
- әсәрне (өзекне) сәнгатьле итеп уку;
- кабатлап сөйләүнең төрләреннән файдалану;
- өйрәнелгән әсәргә бәйле телдән һәм язмача фикерләрне белдерү;
- укыган әсәр буенча фикер алышуда катнашу, фикерләреңне дәлилле белү;

- укыган әсәрләргә бәяләмә (отзыв) язу;
- татар әдәби теленең нормаларына нигезләнеп, кирәкле темага телдән һәм язмача бәйләнешле текст төзү;
- эстетик зәвыкка туры килә торган әдәби әсәрләрне сайлау һәм аларны бәяләү;
- аерым автор, аның әсәре, гомумән әдәбият турында кирәкле мәгълүматны белешмә әдәбият, вакытлы матбугат, Интернет чаралары һ.б. аша эзләү.

Әдәби әсәрләрне танып-белү буенча төп эшчәнлек төрләре:

- төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- сәнгатьле уку;
- кабатлап сөйләүнең төрле төрләре (тулы итеп, кыскача, сайлап, аңлатмалар белән, иҗади бирем белән);
- шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан өйрәнү;
- әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү;
- план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу;
- сочинение элементлары белән изложение язу;
- әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу;
- тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;
- рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү.

УКЫТУНЫ МАТЕРИАЛЬ-ТЕХНИК ҺӘМ МӘГЪЛҮМАТИ ЯКТАН ТӘЭМИН ИТҮ

Әдәбият предметын укыту барышында түбәндәге материаль-техник чараларны файдалану мөмкинлеге күздә тотыла:

- халык авыз иҗаты үрнәкләре;
- тарихи чыганаклар;
- сынлы сәнгать әсәрләре;

- тема буенча музыкаль әсәрләр;
- күрсәтмә әсбаплар;
- мультимедиа укыту программалары;
- электрон дәреслекләр;
- Интернет материаллары;
- электрон китапханә;
- компьютер программалары;
- укучыларның белемнәрен тикшерү программалары;
- сүзлекләр, энциклопедияләр;
- белешмә материаллар;
- татарча сайтлар;
- балалар өчен чыгарылган газета һәм журналлар;
- яңа әдәби китаплар;
- аудио-һәм видеоәсбаплар;
- интерактив тикшерү программалары.

УКЫТУ ПРЕДМЕТЫНЫҢ ТӨП ЭЧТӘЛЕГЕ

V- IX сыйныф
Әдәбият тарихы

Әдәбият тарихын өйрәнү халык авыз иҗатыннан башлана.

Халык авыз иҗаты

Халыкның милли рухи культура хәзинәсе буларак халык авыз иҗаты. Фольклор әсәрләрендә гомумкешелек кыйммәтләренең зур урын тотуы. Халык иҗатының язма әдәбият үсешенә, әдәби телгә зур йогынты ясавы. Фольклорның төп жанрлары. Әкиятләр. Мәкаль һәм әйтемнәр. Табышмаклар. Мәзәкләр. Җырлар. Бәетләр. Риваятьләр һәм легендалар.

Борынгы, урта гасырлар татар әдәбияты

Борынгы һәм Урта гасыр әдәбиятының мифологиягә һәм халык авыз иҗатына нигезләнүе. Ислам дине идеологиясе белән сугарылуы. Шәрык әдәбиятлары йогынтысы. Күчмә сюжетлар. Әсәрләрнең тематик төрлелеге һәм проблематикасы: гадел хөкемдар, кеше һәм Алла, шәхес һәм җәмгыять мөнәсәбәте, илаһи мәхәббәт һәм җир мәхәббәте, гаделлек, миһербанлылык, сабырлык. Әдәбиятта дини-әхлакый, суфыйчыл һәм дөньяви карашларның үрелеп баруы. Жанрлар төрлелеге.

XIX йөз әдәбияты

Бер яктан, урта гасыр әдәбияты традицияләренә нигезләнүе, икенче яктан, җәмгыятьтәге үзгәрешләргә бәйле яңа сыйфатлар белән баюы: реализм юлына чыгу, яңа төрләр һәм жанрлар барлыкка килү, сурәтләүнең яңа алым-чараларына мөрәҗәгать итү. Мәгърифәтчелек чоры әдәбиятының үзенчәлекләре. Һәртөр искелеккә каршы көрәшеп, идеал кеше образы тудырылу. Әдәбиятның чынбарлык проблемаларына мөрәҗәгать итүе. Яңа заман сүз сәнгатенә нигез салыну.

XX гасыр татар әдәбияты

Иҗтимагый-тарихи вакыйгаларның әдәбиятка тәэсире. Татар сүз сәнгатенең Шәрык һәм рус-Европа әдәби-фәлсәфи, мәдәни казанышларын үзләштерүе. Кеше һәм җәмгыять проблемасы.Чынбарлыкны реалистик һәм романтик чагылдыру үзенчәлекләре. Әхлакый һәм фәлсәфи эзләнүләр. Яңарыш чоры әдәбиятының әһәмияте.

Совет чоры татар әдәбиятының каршылыклы үсеше. Төп тема-проблемалар. Әдип һәм җәмгыять мөнәсәбәте. Бөек Ватан сугышы һәм татар әдәбияты. Илленче еллар ахырыннан башлап әдәбиятта сыйфат үзгәрешләре башлану. Сүз сәнгатендә милләт проблемасының алгы планга чыгуы. Әдипләрнең заман проблемаларына актив мөрәҗәгать итүе. Җәмгыятьтәге үзгәрешләрнең әдәбиятта чагылышы.

Төп әдәби-тарихи мәгълүматлар

Матур әдәбиятның тормышны танып белүнең бер формасы булуы һәм анда кеше рухи дөньясының байлыгы, күптөрлелеге чагылуы. Әдәбият һәм сәнгатьнең башка төрләре. Сүз сәнгатенең төп асылы (әхлаклылык, миһербанлылык тәрбияләү, яшәүнең төп принципларын, дөньяга дөрес караш, эстетик зәвык формалаштыру һәм, гомумән, гомумкешелек кыйммәтләре белән таныштыру).

Матур әдәбиятның иҗтимагый һәм мәдәни тормыштагы урыны. Татар әдәбиятының милли үзенчәлеге, гуманистик эчтәлеге, традицияләр дәвамчанлыгы һәм яңачалык. Татар әдәбияты мөрәҗәгать иткән тема-мотивлар, гомумкешелек кыйммәтләре.

Төп әдәби-теоретик төшенчәләр

Сүз сәнгате буларак әдәбият. Язма әдәбият һәм фольклор. Халык авыз иҗаты жанрлары. Әдәби төрләр һәм жанрлар. Әдәби образ.

Әдәби әсәрнең формасы һәм эчтәлеге: тема, проблема, идея, сюжет, композиция; сюжет элементлары; конфликт, автор образы, хикәяләүче образы; лирик герой.

Әдәби әсәрнең теле. Әдәби сурәтләү чаралары: чагыштыру, эпитет, метафора, гипербола, метонимия, символ, аллегория, җанландыру. Пейзаж. Портрет. Юмор һәм сатира. Шигырь төзелеше: ритм, рифма, строфа.

Әдәби әсәрләрне танып-белү буенча төп эшчәнлек төрләре:

- Төрле жанрдагы әдәби әсәрләрне аңлап һәм иҗади уку;
- сәнгатьле уку;
- кабатлап сөйләүнең төрле төрләре (тулы итеп, кыскача, сайлап, аңлатмалар белән, иҗади бирем белән);
- шигъри текстларны яисә чәчмә әсәрдән өзекләрне яттан өйрәнү;
- әсәрләрне анализлау һәм шәрехләү;
- план төзү һәм әсәрләр турында бәяләмә (отзыв) язу;
- сочинение элементлары белән изложение язу;
- әдәби әсәрләр буенча һәм тормыштан алган фикер-карашларга, хис-кичерешләргә нигезләнеп сочинение язу;
- тема, проблема, жанр уртаклыклары нигезендә татар һәм рус әдәбиятындагы әсәрләрне чагыштырып бәяләү;

- рус телендәге әдәби текстларны татарчага һәм киресенчә тәрҗемә итү

Тематик план
5 класс

Халык авыз иҗаты. Аның жанрлары. Әкиятләр, алардагы тылсымлы сюжет. “Ак байтал” әкияте, “Үги кыз” “Хәйләкәр төлке”, “Солдат боткасы” «Камыр батыр»,”Өч каләм”,”Кәтән Иваныч” әкиятләре. Әкият геройлары үрнәгендә шәфкатьлелек, миһербанлылык тәрбияләү. “Патша белән карт” әкияте. Б. С. Ү. Сочинение. Бишек җырлары.	5
Халык иҗаты белән рухланып. Мәсәлләр. Г. Тукай һәм Ә.Исхак, Г.Тукай һәм И.Крылов , Г.Тукай һәм Г.Шамуков мәсәлләре.	2
Хәзинә. Борынгы әдәбиятыбыз үрнәкләре. Кол Галинең “Кыйссаи Йосыф” әсәре. Шәүкәт Галиев.”Кол Галигә” шигыре	2
Казан ханлыгы әдәбияты үрнәкләре. Мөхәммәдъяр иҗаты.	1
XIX йөз әдәбияты үрнәкләре . К. Насыйри иҗаты белән таныштыру.“Патша белән карт”,”Аңгыралык бәласе”,”Бай һәм хезмәтче” ,“Әбүгалисина” әсәрләре белән танышу. Б.с.ү. сочинение. “Эш үткәч, үкенүдән файда юк”	2
X X йөз башы татар әдәбияты үрнәкләре Габдулла Тукай. Башлангыч сыйныфларда шагыйрь турында белгәннәрне тирәнәйтү. «Эш беткәч уйнарга ярый», «Су анасы» әсәрләре. Шигырь турында төшенчә	2
XX йөз татар әдәбияты үрнәкләре . Галимҗан Ибраһимов. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. «Яз башы» хикәясе. “Фәгыйлә” хикәясе. Хикәя жанры. М. Җәлил. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә “Алтынчәч” лебреттосында халкыбызның үткән тарихы чагылышы (өзек).	2
Сугыш чоры әдәбияты. М. Җәлил. “Кызыл ромашка” ,”Җырларым”,”Бүреләр” шигырьләре.”Хөкем алдыннан” картинасы. Б.с.ү. “Хөкем алдыннан” картинасы буенча сочинение. Б.с.ү. “Сугыш узган җирдә” картинасы буенча сочинение . Фатих Кәрим. Шагыйрьнең тормыш юлы турында белешмә. “Кыр казы”, “Ватаным өчен”, Сөйләр сүзләр бик күп алар”,”шигырьләре. «Гармунчы аю белән җырчы Маймыл» әкияте. Г.Кутуй. ”Сагыну”нәсере. А.Алиш. ”Килделәр” хикәясе. . С.Хәким. . ”Колын” әсәре. С.Хәким музеена сәяхәт . Р.Харис. “Ветеран дәфтәрләр” шигыре.	5

Сугыштан соңгы чор әдәбияты. Фатих Хөсни. Язучының тормыш юлы турында белешмә. “Чыбыркы” хикәясендә тормыш чынбарлыгы чагылышы. Роберт Әхмәтҗанов. ”Солдатлар” шигыре. Нәби Дәүли. Язучының тормыш юлы турында белешмә. «Бәхет кайда була?» шигыре. . «Кар нинди җылы» хикәясе. Өлкәннәр һәм балалар арасындагы мөнәсәбәтләр. Фәнис Яруллин. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Зәңгәр күлдә ай коена” әкияте.”Бөтенесе кирәк” шигыре.	4
Туган ил, туган як турында . Нәкый Исәнбәт. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Туган ил» шигыре. Э.Шәрифуллинаның ”Татарстан шуннан башлана”, Г.Зәйнашеваның “Үз илемдә” шигырьләре . Н.Мәдъяров. ”Сиңа кайттым,гүзәл туган җирем” шигыре. С.Хәким. “Бер горурлык хисе”,”Башка берни дә кирәкми” шигырьләре. Ф.Садриев. ”Тургай ни дип җырлый?” әсәре. . Р.Вәлиева.”Табигать баласына” шигыре. М.Әгъләмов.”Матурлык минем белән” шигыре. Гамил Афзалның “Туган җиреңнән китмә” Разил Вәлиевнең “Туган телдә дәшсәм генә” шигырьләре.	4
Тәрҗемә әсәрләр .Әнвәр Бакиров. Иҗаты турында кыскача белешмә. «Су анасы» балеты. Балет музыкасыннан өзек тыңлау. «Тукай һәм музыка» темасына сөйләшү. А. Платоновның “Ягъфәр бабай” хикәясендә татар халкының әхлакый сыйфатлары чагылышы. Джанни (Джованни) Родариның “Әбинең кошчыклары” хикәясе. А.Экзюпери.”Нәни принц” әсәре.	2
Шагыйрь һәм язучылар иҗатында юмор А.Гыймадиев “Телефонлы кәҗә”, ”Интернетта ALF” „Дианаларда кунакта”хикәяләре. Шәүкәт Галиев иҗаты . “Борау”, “Эш кушып булмый” шигырьләре. Л.Лерон. “Зөһрә кыз безнең авылдан” хикәясе.”Песи булсаң иде” шигыре . Р.Миңнуллин “Әгәр мин икәү булсам”, Р.Корбанның “Үзем” шигырьләре . Ф Яруллинның ”Җыр калдырыйк” шигыре.	4

6 класс

№	Тема, бүлек исеме	Сәг. саны
1	Татар халык авыз иҗаты	2
2	Борынгы әдәбият үрнәкләре	1
3	XVIII йөз әдәбияты	1
4	XIX йөз әдәбияты	1
5	XX йөз башы әдәбияты	9
6	Бөек Ватан сугышы чоры	3
7	Тыныч ил сагында.	9

8	Тәрҗемә әсәрләр	2
9	Язучылар елмая	3
10	Татар теле энҗе- мәрҗән тулы тел	4
	Барлыгы	35

7 класс

Темы	Кол-во часов
Вступление	1
Народное устное творчество	5
Древняя литература	1
Литература XVIII века	1
Литература XX века	7
Литература военного времени	14
Фантастические рассказы	4
Произведение перевод с русского языка	1

8 класс

№	Тема, бүлек исеме	Сәг. саны
1	Халык авыз иҗаты.	2
2	XVII йөз әдәбияты.	1
3	XVIII йөз эдэбияты.	1
4	XIX йөз әдәбияты.	2
5	XX йөз башы әдәбияты .	3
6	XX йөз әдәбияты	5
7	Драма әсәрләре.	8
8	XX йөз татар шигърияте.	7
9	Татар хикәяләре.	4
10	Тәрҗемә әсәрләр	2
	Барлыгы	35

9 класс

№	Төп темалар	Сәг.
1	Татар халык авыз иҗаты. Риваятьләр һәм легендалар	1
2	Язучы иҗатына анализ.Шәриф Камал	2
3	Хөснул Вәлиуллин	1
4	Гаяз Исхакый	3
5	Һади Такташ	2
6	Хәсән Туфан.	2
7	Мирсәй Әмир	3
8	Фәхри Насретдин	1
9	Шамил Усманов	5
10	Таҗи Гыйззәт	3
11	Фатыйма Ильская, Гөлсем Камская	1
12	Шәриф Еникеев	3
13	Самат Шакир	3
14	Аяз Гыйләҗев	4
15	Илдар Юзеев	4
16	Эдуард Касмыймов	3
17	Рәссам Лотфулла Фәттахов	1
18	Фәнис Яруллин	2
19	Миргазыян Юныс	3
20	Энҗе Мөэминова	2
21	Нажар Нәҗми	1
22	Милли бәйрәмнәр.	1
23	Класстан тыш уку	6
24	БСҮ	4
24	Бәйләнешле сөйләм үстерү	6

Курс темаларының эчтәлеге
5 сыйныф

Кереш

Ибраһим Газинең китап турындагы “Үзе бер могҗиза” әсәрен укып фикер алышу. Дәреслекнең төзелеше, структурасы – тышлык, титул бите, форзац, шартлы билгеләр, дәреслекне төзүчеләр: автор, рәссам редактор, корректор , нәшир һ.б. белән танышу.

Китар турында мәкаль, табышмаклар кызыклы мәгълүматлар.

Халык авыз иҗаты

Фольклор – күмәк халык авыз иҗаты. Фольклорның кече жанрлары. Балалар фольклоры (табышмак, такмак, санамыш) мәсәл һ.б.) турында кабатлау. Бишек җырларын да өйрәнү).Әдәбият теориясе. Халык авыз иҗаты.

Татар халык әкиятләре

Халык авыз иҗаты төре буларак әкиятләр. Тылсымлы, хайваннар турындагы, тормыш-көнкүреш әкиятләре. Әкият геройлары үрнәгендә шәфкатьлелек, миһербанлылык тәрбияләү.

“Ак байтал” – тылсымлы әкият. Ат турында мәкальләр. Атка мәдхия.

“Үги кыз” – тормыш-көнкүреш әкияте. Кешеләр арасындагы мөнәсәбәт. Яхшылыгыңның да начарлыгыңның да үзеңә кире кайтуы, Бумеранг принцибы. Кыерсытылган ятимнең, яхшылыкның җиңеп чыгуы, шәфкатьле, миһербанлы булуның җимешләрен татуы.

“Хәйләкәр Төлке” – хайваннар турындагы әкият.

“Солдат боткасы”, “Өч каләм” , “Камыр батыр”, “Кәтән Иваныч” әкиятләренең кайсы төргә керүен һәм нинди билгеләре буенча төркемләнүен ачыклау.

Әдәбият теориясе.

Әкият. Әкият төрләре. Әкиятнең төзелеш. Даими эпитетлар. Гипербола турында төшенчә. Чагыштырулар. Кабатлаулар. Инверсия. Әкияттә башлам, кульминация, чишелеш, төенләнеш, үстерелеш элементлары. Халык әкиятләренең вариативлыгы. Әкият геройлары, ярдәмче геройлар. Әкият геройлары үрнәгендә шәфкатьлелек, миһербанлылык.

Халык иҗаты белән рухланып

Халык иҗаты әсәрләренә таянып, язучылар иҗат иткән мәсәлләр, Г. Тукай һәм И. Крылов, Г.Тукай һәм Г. Шамуков язган исемдәш мәсәлләр. Уртак һәм аермалы яклары. Мәсәлләрне сәнгатьле уку.

Әдәбият теориясе.

Мәсәл жанры, читләтеп әйтү, сюжеты. Мәсәлләрдә хикәяләү, мораль. Киная. Аллегория. Мәсәл төзелеше. Бу жанрда иҗат итүчеләр.

Хәзинә. Борынгы әдәбиятыбыз үрнәкләре

Кол Гали турында белешмә. Безнең көннәргә кадәр килеп җиткән данлыклы “Кыйссаи Йосыф” әсәре турында. Поэмадан өзекләр уку.

Әсәрнең сюжеты. Поэманы өйрәнгән галимнәр турында белешмә. Әлеге поэманың бик күп шагыйрьләргә “шигъри азык” бирүе.

Шәүкәт Галиевнең Кол Галигә багышланган шигыре.

Казан ханлыгы әдәбияты үрнәкләре

Мөхәммәдьяр турында белешмә. “Нуры содур” поэмасыннан өзек (шигъри әкият) уку. Хикәятнең мәгънәсе: игелекле эш-гамәлләр һич тә юкка чыкмый, ә бәлки артыгы белән кире үзңә кайта.

XIX йөз әдәбияты

Каюм Насыйри, тормыш юлы һәм иҗаты белән таныштыру. “Патша белән карт”, “Бай һәм хезмәтче” , “Аңгыралык бәласе” әсәрләренең халык авыз иҗатына нигезләнеп язылуы.

“Әбугалисинә”. Белем алуның әһәмияте. Күңеле яхшылыкта булып, халыкка ярдәм итәргә теләгән Әбугалисинә һәм игезәге Әбелхариснең белем алырга омтылышлары. Тормыш юлларының аерылу сәбәпләре.

Каюм Насыйри музее.

XX йөз башы татар әдәбияты

Габдулла Тукай. Шагыйрьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. Башлангыч сыйныфларда шагыйрь турында өйрәнгәннәрне тирәнәйтү. “Су анасы”, “Эш беткәч уйнарга ярый” әсәрләре. Тукайның бала психологиясен сурәтләве, балаларга белем һәм тәрбия бирүгә мөнәсәбәте . Бари Рәхмәтнең “Эш беткәч” шигыре белән уртак һәм аермалы якларын күзәтү. Язучыларның бөек шагыйрь турындагы фикерләре. Кырлайдагы Тукай музее. Нәзыйрә жанры турында фикерләре. Кырлайдагы Тукай музее. Нәзыйрә жанры турында төшенчә.

XX йөз татар әдәбияты

Галимҗан Ибраһимов. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Яз башы”, “Фагыйлә” хикәяләре. Туган як табигатьнең матурлыгы, аның белән хозурлану темаларының күтәрелүе һәм сәнгатьчә хәл ителеше. Әдәбият теориясе. Хикәя турында төшенчә.

Муса Җәлил. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Алтынчәч” либреттосыннан арияләр тексты. Либреттодан өзекләр уку.Әдәбият теориясе: ария, либретто, строфа турында төшенчә, лирик герой.

Сугыш чоры әдәбияты

Муса Җәлил. Шагырьнең сугыш чорында язылган “Кызыл ромашка”, “Җырларым”, “Бүреләр” шигырьләре. Сугыш китергән фаҗигә. Җиңүгә ышаныч.Үлемсезлек.

Әдәбият теориясе. Баллада жанры.

Харис Якуповның “Хөкем алдыннан” картинасы, Муса Җәлил музейлары.

Рафаэль Мостафинның шагыйрьнең балачак елларын чагылдырган “Балыкчы Муса” хикәясе. Җәлил турында язучылар фикерләре.

Фатих Кәрим. Шагырьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Кыр казы”, “Ватаным өчен”, “Сөйләр сүзләр бик күп алар...” шигырьләре. Ватан азатлыгы өчен көрәшкән солдат батырлыгы. Сагыну хисләре.

Фатих Кәрим. “Гармунчы Аю белән җырчы Маймыл” әкияте. Әкияттә хайваннар образының бирелеше. Юмор хисе.

Фатих Кәрим турында язучылар фикере.

Гадел Кутуй. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә, “Сагыну” нәсере. Туган илен азат итүдә катнашкан солдат образы. Аның туган ягын, Ватанын сагынуы, җиңәчәгенә ныклы ышанычы.

Әдәбият теориясе. Нәсер турында төшенчә.

Абдулла Алиш. Язучының тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Килделәр” хикәясе. Сугыш вакытында базга яшеренгән кешеләрнең фашистларга нәфрәте. Бала психологиясен сурәтләү.

Сибгат Хәким. Шагыйрьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Колын” шигыре . Сугышның хайваннарга да китергән фаҗигасе.

Сибгат Хәким турында язучылар фикере.

Сибгат Хәким музее.

А. Пластовның “Фашист самолеты очып үтте” картинасы.

Ләбиб Леронның “Фашист очып үтте” шигыре. Уртаклык һәм аерымлыклар.

Сугыштан соңгы чор әдәбияты

Ренат Харис. “Ветеран дәфтәрләр” шигыре. Сугыш чоры язмалары, истәлекләр. Аларның бүгенге көндәге әһәмияте.

Әдәбият теориясе. Троплар: метафора, чагыштыру.

Фатих Хөсни. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Чыбыркы” хикәясе. Һөнәр сайлау проблемасы. Авыл кешеләре хезмәте. Ата белән бала, күршеләр, малайлар арасындагы мөнәсәбәт. Бала характерының формалашуы.

Роберт Әхмәтҗанов. Шагыйрьнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Солдатлар” шигыре. Сугыш яраларының онытылмавы. Мәңгелек утның батырларга дан җырлавы. Тирән хисле шигырьләрнең җырга әверелүе.

Нәби Дәүли. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.

“Бәхет кайда була?” шигыре. Хезмәт яраткан кешенең бәхетне табуы. Кайсы чорда яшәсәң дә хезмәтнең, тырышлыкның роле. “Кар нинди җылы” хикәясе. Өлкәннәр һәм балалар арасындагы мөнәсәбәт. Кечкенә балаларның да зурлар арасындагы мөнәсәбәтләргә битараф түгеллеге. Бәхетле булу өчен, әни генә түгел, әти дә кирәклеге. Бала психологиясенең бирелеше.

Фәнис Яруллин. Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Зәңгәр күлдә ай коена” әкияте. Яхшылыкка каршы яхшылык белән җавап бирү. Әчке матурлыкның ямьсезлекләрне җиңүе. “Бөтенесе кирәк” шигыре. Без – табигать баласы. Табигатьнең серле матурлыгы. Кешенең табигать өчен җаваплылыгы.

Резеда Вәлиеваның “Бәхет” шигыре. Бәхет төшенчәсе. Аның киң кырлылыгы. Туган илеңдә уку, эшләү, чыныгу – чын бәхет.

Туган ил, туган як

Нәкый Исәнбәт. Әдипнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Туган ил” шигыре.

Туган як турында картиналар.

Нәҗип Мадьяров. Тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Сиңа кайттым, гүзәл туган җирем” шигыре.

Сибгат Хәким. “Бер горурлык хисе”, “Башка берни дә кирәкми” шигырьләре.

Фоат Садриев. “Тургай ни дип җырлый?” хикәясе. Сабан тургаеның моң-зары, шатлык-куанычлары. Балага биргән киңәшләре. Туган ягына мәхәббәт белән сугарылган җырлары.

Эльмира Шәрифуллина. “Татарстан шуннан башлана” шигыре.

Гөлшат Зәйнашева. “Үз илемдә” шигыре.

Резеда Вәлиева. Шагыйрәнең тормыш юлы турында кыскача белешмә. “Табигать баласына” шигыре. Р.Вәлиева турында фикерләр.

Мөдәрис Әгъләмов турында кыскача белешмә. “Матурлык минем белән” шигыре.

М. Әгъләмов турында каләмдәшләре фикерләре.

Гамил Афзал. “Туган җиреңнән китмә” шигыре.

Разил Вәлиев. “Туган телдә” дәшсәм генә” шигыре.

Кадыйр Сибгатуллин. “Шишкин наратлары” шигыре.

Иван Шишкинның “Нарат урманы” картинасы.

Тәрҗемә әсәрләр

А. Платонов. “Ягъфәр бабай” хикәясе. (Ф. Хәсәнова тәрҗемәсе)

Дж. Родари. “Әбинең кошчыклары” хикәясе (Зөлфәт тәрҗемәсе).

А.Экзепюри. “Нәни принц” әсәре (Р.Вәлиева тәрҗемәсе).

Язучылар иҗатында юмор

Алмаз Гыймадиев. “Телефонлы кәҗә”, “Интернетта ALF”, “Дианаларда кунакта” хикәяләре.

Ләбиб Лерон. Зөһрә кыз – безнең авылдан” хикәясе, “Песи булсаң иде” шигыре.

Роберт Миңнуллин. “Уйлап табучы”, “Мин әгәр икәү булсам” шигырьләре.

Шәүкәт Галиев. “Борау”, “Эш кушып булмый” шигырьләре.

Рафис Корбан. “Үзем” шигыре... Фәнис Яруллин. “Җыр калдырыйк” шигыре.

Әдәбият теориясе: лирик герой, юмор, эпиграф, пародия.

Татар әдәбиятыннан 5 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр-минимум (нигез өлеш)

Татар әдипләренең әсәрләре: К. Насыйри “Патша белән карт”; Г. Тукай “ Су анасы”; Г. Ибраһимов “Яз башы”; М. Җәлил “Алтынчәч” (өзек); Ф. Кәрим “Кыр казы”;	1. «Ак бүре» әкияте. 2. «Шәһәр ни өчен Казан дип аталган» риваяте. 3. «Зөһрә кыз» легендасы. 4. «Иске кара урман» җыры. 5. «Сак–Сок» бәете. 6. Г.Тукай. «Шүрәле» әкияте.

Ф. Хөсни “Чыбыркы”; Ф. Яруллин “Зәңгәр күлдә ай коена”; М. Әгъләм “Матурлык минем белән”; Н. Дәүли “Бәхет кайда була?”. Биографик белешмәләр: К. Насыйри, Г. Тукай, Г. Ибраһимов, М. Җәлил. Рус язучыларының тәрҗемә әсәрләре: А. Платонов “Ягъфәр бабай”.	7. Г.Тукай. «Пар ат», «Туган җиремә» шигырьләре. 8. Ф.Әмирхан.«Ай өстендә Зөһрә кыз» хикәяте. 9. М.Гафури. «Сарыкны кем ашаган?» мәсәле. 10. Ш.Галиев.«Һәркем әйтә дөресен» шигыре. 11. Ф.Яруллин. «Сез иң гүзәл кеше икәнсез» шигыре

Ятлау өчен әсәрләр

Г.Тукай. “Су анасы”
С.Хәким . “Бер горурлык хисе”
Ф.Кәрим. “Сөйләр сүзләр бик күп алар...”
Н.Дәүли. “Бәхет кайда була?”
Ш.Галиев. “Борау”
М.Әгъләмов. “Матурлык минем белән”
Э.Шәрифуллина “Бишек җыры”

6 сыйныф

Халык авыз иҗаты.
Халык җырлары. Җырларның туу тарихы. Халык җырлары турында әдипләр фикере. Фәнис Яруллин. «Җыр» шигыре. Шагыйрьнең җырларга биргән бәяләмәсе. Җыр турында татар галимнәре-И.Надиров, К.Миңнуллиннар фикере.   Роберт Миңнуллин. “Җырны булмый үтереп”. Халый җырларының төрләре: Йола һәм уен җырлары. Тарихи җырлар.   Җыр турында татар җырчылары фикере. Җыр турында мәкаль, табышмаклар. Татар халык җырлары. БСҮ
Борынгы әдәбият үрнәкләре.Йосыф Баласагунлы. Биографик белешмә. «Котадгу белек» поэмасы. Поэмадан тел һәм белем турындагы өзекләр. Белемле, укымышлы, гадел, киң күңелле, сабыр тәрбияле, әхлаклы кеше-авторның идеалы. Белем турында татар халык мәкальләре.
XIII йөз әдәбияты. Габдерәхим Утыз Имәни.Тормыш юлы турында кыскача белешмә. «Гыйлемнең өстенлеге турында» өзеге. Укымышлы кешегә бәя. Житәкчеләрнең, кешеләр белән эшләүчеләрнең белемгә мөнәсәбәте. «Татулык турында»-кешеләр һәм күршеләр арасындагы бәйләнеш. Дус, тату яшәүнең өстенлекләре. “Сату итү турында” хыянәтсез сату итүнең фани дөньяда да, үлгәннән соң да үзең өчен кирәклеге. Сатучы һәм сатып

алучы арасындагы гаделлек.
Мөхәммәдшәриф Габдрәшит улы. «Кәҗә бәете». XIII- XIX йөз язучылары белән танышу. Көлү мотивлары.
XIX йөз әдәбияты Габделҗаббар Кандалый. Тормыш юлы турында белешмә «Мулла белән абыстай»шигыре. Үз вазифаларына кул селтәгән, бар уе ашау-эчүдә булган мулла образы. Сатирик үткенлеге, реалистик характеры һәм халыкчан тел-сурәтләү чаралары белән язылган әсәр булуы. «Кыйссаи Ибраһим Әдһәм». Әсәрдә бирелгән бәйсезлек идеясе. Кешенең кадере мал-мөлкәттә, олуг дәрәҗәдә генә түгеллеге. Алтын-көмеш, затлы киемнәрнең җәннәткә алып бармавы. Афоризмнар. Халык мәкальләре рәвешендә, канатлы сүз булып әверелгән, җыйнак һәм акыллы әйтелгән фикерләр. Әдәбият теориясе. Юмор һәм сатира.
XX йөз әдәбияты Габдулла Тукай. Алдагы сыйныфларда шагыйрь турында өйрәнгәннәрне тирәнәйтү. «Туган авыл» шигыре. Шагыйрьнең торган җиренә мәхәббәте. Арчадагы Әлифба музее. «Шүрәле» экият-поэмасы. Татар халык экиятенә нигезләнеп язылуы. Кырлай табигатенең матурлыгы, аның белән хозурлану, темаларның сәнгатьчә хәл ителеше. Шүрәле һәм Былтыр образлары. Адәмнең хәйләсе. Үлмәс әсәр буенча куелган «Шүрәле» балеты әдәбият теориясе. Поэма, экият-поэма жанры, балет. “Исемдә калганнар” әсәре. Шагыйрьнең авыр балачак турында хәтерендә сакланган һәм башка кешеләр сөйләгән истәлекләргә таянып язылган әсәре. Ятим балага төрлечә мөнәсәбәт. Габдулла-халык баласы. Әдәбият теориясе. Автобиографик әсәр турында төшенчә. Гаяз Исхакый Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Кәҗүл читек» хикәясе. Әсәрдә бала психологиясенең бирелеше. Мәҗит Гафури. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Ана», «Ана теле», “Урман” шигырьләре. И.Шишкинның “Кояшлы көндә нарат урманы” картинасы. Уфада Мәҗит Гафуриның мемориаль музей-йорты. Һади Такташ. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты.Такташ турында истәлекләр. «Мокамай” шигыре. Кечкенәдән алынмаган тәрбиянең зурайгач та төзәтә алмаслык хаталарга китерүе. Сыйнфый көрәш елларында үзенә дөрес юл табучылар һәм адашып калучылар язмышы. Лирик геройның мокамайга мөнәсәбәте. «Иптәшләр», «Ак чәчәкләр» шигырьләре. Әдәбият теориясе. Лирик герой. Ибраһим Гази. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Онытылмас еллар» романыннан өзек. Беренче бөтендөнья сугышы елларындагы авырлыклар. Авылдагы ачлыкның кешеләр арасындагы мөнәсәбәтләгә йогынтысы. Хәлим образы.
Бөек Ватан сугышы чоры әдәбияты
Муса Җәлил. “Вәхшәт” шигыре. Фашистларның вәхшилеге. Котылгысыз үлем алдында калган ана һәм бала. Фашистларга нәфрәт, изге Ватанны сакларга чакыру. «Имән» шигыре. Ялгыз имән образы. Үзеңнән соң онытылмаслык эшләр калдырырлык итеп яшәргә чакыру. «Чәчәкләр» шигыре. Балаларның чәчәкләр белән бәйләнеше. Нәниләрнең гөлләр кебек бәхетле яшәве өчен барган көрәш. Илебез азатлыгы өчен һәлак булганнарны онытмау. Нәби Дәүли. «Дошманнан үч алыгыз» шигыре. Хәйретдин Мөҗәй. Фронтовик шагыйрьнең тормыш юлы турында белешмә. “Бүләк” шигыре. Туган яктан килгән, күңел җылысы белән сугарылган бүләкләр һәм ут эчендә йөргән, туган илен, балаларын сагынган солдат уйланулары. А.Лактионовның “Фронттан хат” картинасы. Әхмәт Исхак. “Һөҗүмгә барганда” шигыре. Һөҗүмгә баручы солдатның табигать-ана

белән сөйләшүе. Җиңүгә ышаныч. Шәйхи Маннур. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Саубуллашу җыры», “Татар кызы”, “ Чәчәкләр һәм снарядлар” шигырьләре . Сугышка китүчене озату, аңа киңәшләр. Татар кызларының сугышты күрсәткән изгелекләре. Табигать хәзинәләренең (шомырт агачы) сугышчыларга ярдәме. Әдәбият теориясе. Инверсия.
Тыныч ил сагында. Мөхәммәт Мәһдиев. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Фронтовиклар» романыннан өзек. Сугыштан соңгы авыл тормышы. Мәктәпкә эшкә кайткан фронтавик егетләр. Кыенлыкларны җиңүдә җибәрелгән хаталар. Мәктәп тормышына алар алып килгән яңа сулыш. Кави Латыйп. Тормыш юлы турында кыскача белешмә . “Җиңү парады” шигыре. Шәүкәт Галиев турында. Шәүкәт Галиев. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Аталы-уллы солдатлар» балладасы. Сакта торучы яшь солдатлар һәм мәңге яшь булып калгын һәйкәл-ата. Әдәбият теориясе. Баллада жанры. «Азатлык алыпкилгәнсугышчы» монументы. Шамил Маннапов. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Тыңланмаган моңнар», “Солдатта булган диләр” шигырьләре. Рөстәм Акъегет. “Мәңгелек ут яна мәйданнарда” шигыре. Җәүдәт Дәрзаман. “Батырлык” шигыре. Туган якның матурлыгын, кирәклеген сурәтләгән шигырьләр. Эльмира Шәрифуллина “Туган җир” шигыре. Фәнис яруллин “Туган ягы кирәк кешегә” шигыре. Әмирхан Еники. Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Матурлык» хикәясе. Әсәрдә сурәтләнгән эчке һәм тышкы матурлык. Бәдертдин образы. Аның иптәшләре, әнисе, әтисе һәм бабасы белән мөнәсәбәте. Ана һәм бала мәхәббәте. Хикәядә сурәтләнгән пейзажның роле. Әдәбият теориясе. Хикәя жанры. Мөхәммәт Мирза. “Балачак хатирәсе” хикәясе. Ишле гаиләдә икмәкнең кадере. Балаларга карата дустанә мөнәсәбәт. Балаларның әти-әниләренә хөрмәте. Гомәр Бәширов. Әдипнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Язгы сабан туйлары» ,”Туган ягым-яшел бишек” повестеннан өзек). Татар халкының милли бәйрәме-Сабантуй, аңа әзерлек, милли гореф-гадәтләрнең бирелеше. «Сабантуе» (публицистика). Сабан туе бәйрәменең борынгыдан килгән традицияләре, элекке чорда ничек үткәрелү тарихы. Л.Фәттахов, Ш.Шәйдуллин, Г.Абдулловларның Сабантуйга багышланган картиналары. Гомәр Бәширов . “Кунак кызлар килде утырмага” (“Туган ягым-яшел бишек” повестеннан өзек). Татар халкының гореф-гадәтләре. Туганнар, күршеләр арасындагы мөнәсәбәт. Өмәләр, күңел ачулар. Кешеләрнең күңел байлыгы. Дания Гайнетдинова. “Ташлыяр Карлыгачы” әсәре. Ташлыяр авылы сабан туе. Ат чабышында җиңгән Карлыгач кушаматлы ат. Кешеләр һәм атлар арасындагы бәйләнеш. Милли гореф-гадәтләрне сакларга омтылыш.
Тәрҗемә әсәрләр. Антон Чехов. Тормыш юлы турында кыскача белешмә. «Анюта» хикәясе. (Ф.Хәсәнова тәрҗемәсе). Һанс Кристиан Андерсен. “Борчак өстендәге принцесса» әкияте (Н.Исәнбәт, Р.Вәлиева тәрҗемәсе). Константин Паустовский. “Корыч балдак” хикәясе (Ф.Зыятдинова тәрҗемәсе).
Татар теле-энҗе –мәрҗән тулы тел
Хәсән Туфан. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. Туган телнең зурлыгына, җандай кадерле, кирәкле булганына багышланган шигырьләр. («И минем җандай кадерлем...» , «Туган тел»). Хәсән Туфан музее. Искәндәр Рәфыйков. «Әй туган тел!» картинасы. Наҗар Нәҗми. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. Туган телебезгә дан җырлаган “Татар теле” шигыре. Равил

Фәйзуллин. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. «Минем телем» шигыре. Шәүкәт Галиев. «Туган телем» шигыре. Роберт Миңнуллин . Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. Роберт Миңнуллин. «Туган телемә» шигыре. Гәрәй Рәхим. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. “А-ля-шәр туны” әсәре. Ана телен белмәүнең күңелсез нәтиҗәләре. Ренат Харис. “Туган җирем”. Туган җир матурлыгы, аны саклау проблемасы. Нияз акмал. “Кешеләргә карап” шигыре.

Язучылар елмая. Радик Фәизов. «Батыр әйтте» хикәясе. Газиз Мөхәммәтшин. «Каз боткасы» хикәясе. Эстон халык җыры. «Балыкчы». Ибраһим Гази. «Мәүлия нигә көлде?» хикәясе. Гамил Афзал. «Мыек борам» шигыре. Әсәрләрдә сурәтләнгән юмор. Аның кулланылу сәбәбе. Юмористик әсәрләрнең кеше тормышындагы роле. Юмор, сатира, ирония арасындагы аермалыклар.

Татар әдәбиятыннан 6 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр-минимум (нигез өлеш)

Татар әдипләренең әсәрләре: Г. Тукай “Шүрәле”, “Туган авыл”; М.Гафури “Ана”; Һ. Такташ “Мокамай”; М. Җәлил “Имән”, “Чәчәкләр”; Ә. Еники. “Матурлык”; Г. Бәширов “Сабантуй”; И. Гази “Онытылмас еллар”(өзек); М. Мәһдиев “Фронтовиклар”(өзек); Биографик белешмәләр: Һ. Такташ, Ш. Маннур, М. Гафури, Ә. Еники, М.Мәһдиев. (ике әсәр буларак карала) Рус язучыларының тәрҗемә әсәрләре: А.Чехов “Анюта.	1. «Алып кешеләр», «Җил иясе җил чыгара» мифлары. 2. К.Насыйри. «Әбүгалисина» повесте(кыскартып). 3. Г.Ибраһимов. «Алмачуар» хикәясе. 4. Г.Рәхим. «Яз әкиятләре» хикәясе. 5. Дәрдемәнд. «Видагъ» шигыре. 6. С Рәмиев. «Уку» шигыре. 7. Г.Камал. «Беренче театр» комедиясе. 8. Г.Тукай. «Исемдә калганнар» истәлеге. 9. Р.Батулла. «Имче» хикәясе. 10. Һ.Такташ.«Пи-би-бип» шигыре. 11. М.Җәлил. «Сандугач һәм чишмә» балладасы.

Ятлау өчен әсәрләр

1.ГКандалый Афоризмга әйләнгән шигырь юллары
2. ГТукай «Туган авыл»
3.М.Гафури “Анам теле”
4. Һ Такташ “Мокамай”
5. М Җәлил “Имән”
6. Ә Еники “Матурлык”өзек

7 сыйныф

К

Кеше тормышында китап.Аңа мәдхия. Дания Гайнетдинова”Галиҗәнап Китап”.

Х

Риваять. Халык авыз иҗаты әсәрләреннән риваять жанры. Аның үзенчәлекләре. “Болгар каласының корылуы турында”, “Сихерче кыз”, “Казан кайда корылган” риваятләре. Р.Заһидуллинның “Казанның килеп чыгышы” риваятьләре, Э.Турнереллның” Казан калькасы” картиналары. Әдәбият теориясе. Риваять. Жанр үзенчәлеге. “Ярканат дөньяны ничек саклап калган?” Зөһрә йолдыз”легендалары. Тарихи чыганаклар белән бәйләнеш. Әдәбият теориясе. Легенда . Казан ханлыгы чорына караган тарихи җырлар. “Сөембикә китеп бара”, Тоткын Сөембикә җыруы”. Ф.Халиков ”Казан ханлыгы чорында Кремль”. Эпос-дастаннар.”Җик-Мәргән” әсәре. Әдәбият теориясе. Эпос-дастан. Мәкаль-әйтемнәр. Дөнья халыклары мәкальләре.

Борынгы әдәбият. Сәйф Сараи. Тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. ”Сөһәйл вә Гөлдерсен” әсәре турында. Борынгы әдәбиятта ике йөрәк арасында туган мәхәббәтнең сурәтләнүе. Сәйф Сараиның иҗатын өйрәнгән Х. Миңнегулов хезмәтләре.

Х

V’Мәҗмугыл хикәят” тән. “Солтан Мәүмүд Газнәви һәм үткен сүзле, зиһенле фәкыйрь хикәяте” әсәрләре. Патша белән вәзир, патша белән халык, вәзир белән халык, вәзир белән этләр арасындагы бәйләнеш. Явызлык һәм яхшылык көрәшенең хәйлә белән хәл ителүе. Солтанның (патшаның) җиңелүе яки гафу үтенүе. Әдәбият теориясе. Хикәят жанры. Жанр үзенчәлекләре турында. Н. Нәкъкаш-Исмәгыйльнең “Сабак бирә торган әсәрләр” хезмәте.

XIX йөз әдәбияты

Һади . Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. “Мәгъсум” хикәясеннән өзекләр. Мәдрәсәдә белем бирү. Балаларның җәберләнүләре. Белем алуның беркайчан да җиңел хезмәт булмавы.

з XX йөз әдәбияты

Габдулла Тукай. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Моңсу бер тарих» истәлеге. Х. Казаковның «Бәләкәй Апуш», В. Фёдоровның «Өчиледән — Кырлайга», Х. Якуповның «Тукай апасы Газизә белән» картиналары.

д «Милли моңнар» шигыре. Халык күңелендә яралып, авырлыкларда сыгылмаска көч бирүче, моңы белән йөрәкләрне тибрәтүче «Әллүки» көенә дан җырлау.

б «Шагыйрь» шигыре. Әдипнең шагыйрьгә биргән бәясе. Салкыннарда туңдырмаучы, картларга да җылы бирүче шигырьләргә мәдхия. О.

и
я
т
ы

Хәбибуллинның «Тукай портреты», И. Әхмәдиевнең «Тукай турында сюита» картиналары. Габдулла Тукайның Казандагы музее.

Мәхмүт Хөсәен. «Тукай — шигъри кыябыз» поэмасы. Цикл турында төшенчә.

Әхмәт Фәйзи. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. «Тукай» романыннан өзек. «Җаек». Шагыйрьнең Җаектагы авыр да, кызыклы да, шагыйрь булырга ярдәм иткән тормыш юлы. Бер үк вакытта якын да, ерак та булган туганлык мөнәсәбәтләре. Дуслык темасы.

Дәрдемәнд. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. «Видаг» шигыре. Туган илдән аерылу сагышының бирелеше. Аз күләмле әсәрләрдә тирән мәгънә белдерү. «Бәллү». Бишек җырының матур бер үрнәге. Ананың сабыена булган мәхәббәте чагылышы.

Нур Әхмәдиев. «Дәрдмәнд» поэмасы. Шагыйрьнең тормыш юлын шигъри формада сурәтләп бирү (биографик әсәр).

Галимҗан Ибраһимов. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Табигать балалары» әсәреннән өзек. Хезмәт кешесен данлау. Табигать һәм аның балалары арасындагы бәйләнеш. Татар халкында киң таралган өмәләр. Яшьләрнең активлыгы. А. Пластовның «Печән өсте», Р. Заһидуллинның «Печәнгә төшү» картиналары.

Әдәбият теориясе. Пейзаж.

Сугыш чоры әдәбияты

Фатих Кәрим. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Бездә — яздыр...» шигыре. Әсәрдә сагыну хисләренең бирелеше. Җиңүгә ышаныч. «Кыңгыраулы яшел гармун» әсәре. Яралы сугышчы кичерешләре. Әсәрдә юмор. Халык авыз иҗаты әсәрләре булган җырлар белән аваздашлыгы. Ватанга мәхәббәт, җиңүгә ышаныч хисләре.

Ф. Кәрим турында багышламалар (Х. Әюп, Р.Мостафин, Г. Харис).

Гадел Кутуй. «Рәссам» хикәясе. Сугыш барган шәһәрләрнең берсендә иҗат ителгән картина. Аның партизан отрядындагы сугышчыларга тәэсире. Картинада сурәтләнгән ана һәм бала.

Сибгат Хәким. Шагыйрьнең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Бакчачылар» поэмасы. Үз хезмәтен ярату, хезмәтнең уңыш китерүе өчен көрәшү.

Әмирхан Еники. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Кем җырлады?» хикәясе. Бөек Ватан сугышы китергән фаҗигаләрнең берсе — өзелеп сөйгән ярларның аерылуы. Туктап торган кара-каршы поездда — бер-берсен күрә алмаган кыз һәм егет. Сагыну хисенең бирелеше. Әсәрдә халык җырларының роле. Азатлык өчен барган канкойгыч сугыш.

М. Покалёв. «Кем җырлады?» әсәренә иллюстрация.

«Мәк чәчәге» нәсере. Нәсер турында теория.

Гомәр Бәширов. «Менә сиңа мә!» хикәясе. Бөек Ватан сугышы яраларының бүгенге көндә дә сизелүе. Ир һәм хатын мөнәсәбәтләренең

катлаулылыгы. Дөреслек һәм ялган. Хыянәт һәм гафу итү. Татар хатынының сабырлыгы.

Ибраһим Гази. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Йолдызлы малай» хикәясе. Фашистларның явызлыгы. Курку хисенең фашистларга карата нәфрәткә әверелүе. Үлем алдында калган малайның психологик халәте.

Рашат Низами. «Блокада хатирәсе» әсәре. Ленинград блокадасы. Мәңге онытылмаслык хатирәләр.

Мөхәммәт Мәһдиев. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.

«Без — 41 нче ел балалары» повестеннан өзек. Язучының әсәрне үзе күргән-кичергән вакыйгаларга нигезләнеп язуы. Балачагы балачаксыз үткән кичәге мәктәп укучыларының, педучилищ еда белем алып, егет булып җитешү еллары. Сугыш китергән авырлыклар. Җор, үткен тел белән язылган повесть.

Әдәбият теориясе. Повесть жанры, автобиографик әсәр, троплар, метонимия.

М. Мәһдиев турында — язучылар. Мөхәммәт Мәһдиев музее.

Габдрахман Әпсәләмов. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Миңа 19 яшь иде» повесте. Һәлак булган кеше авызыннан сөйләнгән хикәяләү. Туган ил азатлыгы өчен барган сугыш. Илен яклап һәлак булган солдатлар. Мәңге 19 яшьтә калган батыр.

Г. Әпсәләмов турында С.Хәкимнең «Батырлыкка чакырган кетле» язмасы.

Туфан Миңнуллин. Драматургның тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. «Монда тудык, монда үстек» драмасы. Әдәбият теориясе. Драма әсәре.

Рафис Корбан. «Могикан» шигыре.

Марсель Галиев. «Нигез» повестеннан өзек.

Ф. Урманче. «Нигез» повесте турында.

Фантастик әсәрләр

Адлер Тимергалин. «Сәер планетада» әсәре. Язучы фантази- ш:о. Малайның серле планетага сәяхәте. Әсәрдә фантастика һәм чынбарлык.

Радик Фәизов. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында кыскача белешмә. «Бер күбәләк» хикәясе. Табигатьне саклау проблемасы.

Әдәбият теориясе. Фантастика.

Галимҗан Гыйльманов. «Ике дус һәм Ак бабай хакында кыйсса» әсәре. Өч дус — Хәлим, Сәлим һәм Ак бабай дуслыгы. Малайларның кошлар турында кайгыртуы. Ак бабай киңәшләре. Сыерчык балалары өчен шатлану һәм борчылулар. Арчадагы әдәбият музее. Әдәбият теориясе.Фантастика.

Тәрҗемә әсәрләр. **А. Пушкин. «Кышкы кич» шигыре (М. Садри тәрҗемәсе). «Мин яраттым Сезне» шигыре (Н. Акмал тәрҗемәсе).**

М. Лермонтов. «Болытлар» шигыре (Ә. Давыдов тәрҗемәсе). Болытларга карап уйланулар.

Ятлау өчен әсәрләр

1. Г. *Тукай.* «Милли моңнар»;
2. *Дәрдемәнд.* «Видаг» яки “Бәллү”;
3. *Һ. Такташ.* «Алсу» (өзек);
4. *Г. Ибраһимов.* «Табигать балалары» (өзек);
5. *Ф. Кәрим.* «Кыңгыраулы яшел гармун» (өзек)

Татар әдәбиятыннан 7 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр-минимум (нигез өлеш)

1. Идегәй» дастаныннан өзекләр. 2. Г.Тукай. «Милләтә» шигыре. 3. Н.Думави. «Яшь ана» хикәясе. 4. Г.Исхакый. «Җан Баевич» комедиясе(кыскартып). 5. Ш.Камал. «Акчарлаклар» повесте (кыскартып). 6. С.Хәким. «Әнкәй», «Бу кырлар, бу үзәннәрдә...» шигырьләре. 7. Ә.Еники. «Әйтелмәгән васыять» хикәясе. 8. Г. Сабитов. «Тәүге соклану» хикәясе. 9. М.Мәһдиев. «Без кырык беренче ел балалары» повесте(кыскартып).	Татар әдипләренең әсәрләре: *Г. Тукай.* «Милли моңнар»; Г. *Ибраһимов.* «Табигать балалары» (өзек); *С. Хәким.* «Бакчачылар»; *Һ. Такташ.* «Алсу»; *Ф. Кәрим.* «Бездә — яздыр...»; *Г. Кутуй* «Рәссам»; Ә. *Еники.* «Кем җырлады?»; *Г. Бәширов.* «Менә сиңа мә!»; *И. Гази.* «Йолдызлы малай»; *М. Мәһдиев.* «Без — кырык беренче ел балалары» (өзек); *М. Галиев.* «Нигез» (өзек); *Т. Миңнуллин.* «Монда тудык, монда үстек» (өзек). Биографик белешмәләр: Г. Тукай; С. Хәким; Г. Әпсәләмов; Ә. Еники (бер әсәр буларак исәпләнә). Рус язучыларының тәрҗемә әсәрләре: *А. Пушкин.* «Кышкы кич».

сыйныф

Халык авыз иҗаты

Бәет жанрының халык авыз иҗатында киң кулланылуы. Бәет төләре. “Сөембикә бәете”, “Уңмаган килен бәете”, “Рус-француз сугышы бәете” әсәрләре. Халыкның авыр, фаҗигале яки көлкеле вакыйгаларга багышлап, бәетләр чыгаруы. Бүгенге көндә иҗат ителгән бәетләр. Р.Фәйзуллин. “Пароход бәете”.

Әдәбият теориясе. Бәет жанры.Аның төрләргә бүленеше.
Мөнәҗәтләр. Халык авыз иҗатындагы лирик жанр. Аллага мөрәҗәгать итеп, гөнаһлардан арынырга омтылу. Үз-үзең белән сөйләшүгә корылган монолог. “Мөнәҗәтем бәнем бетмәс...”, Э.Шәрифуллина. “Ата хакы, ир хакы” мөнәҗәте, Л. Шагыйрьҗан. “Мөнәҗәт тыңлаганда”. Мөнәҗәт турында фикерләр.
Әдәбият теориясе. Мөнәҗәтләр. Аның тематик төркемнәре (туган-үскән ил, ана һәм бала, гомер, яшәү һәм үлем турында уйланулар).
XVII йөз әдәбияты
Сайади. “Бабахан дастаны” (Таһир белән Зөһрә) дастаныннан өзекләр. Рәдиф Гаташ, Мөхәммәт Мирза газәлләре.
Әдәбият теориясе. Портрет. Әдәбиятта күчемлелек. Гаруз шигырь системасы һәм газәл жанры.
XVШ йөз әдәбияты
XVШ йөз әдәбияты тарихы.Тажетдин Ялчыголның тормыш юлы һәм иҗаты .
XIX йөз әдәбияты
XIX йөз әдәбияты тарихы.
Акмулла. Язучының тормыш юлы һәм ижаты турында белешмә.“Акмулла бәете”. Мөдәррис Әгъләмовның “Акмулла арбасы” поэмасы. Фатих Кәриминең тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Морза кызы Фатыйма” әсәрен хикәяләү (парафраз). Флера Тарханова. “Унтугызынчы йөз кешесемен” шигыре.
XX йөз башы әдәбияты
Габдулла Тукай. Казан чоры иҗаты. “Пар ат” шигыре. “Бер татар шагыйренең сүзләре” шигыре. Рәдиф Гаташ. “1913 нче елның жәе.Зәйтүнә - Тукай каберендә” шигыре. Галимжан Ибраһимов. “Алмачуар” хикәясе. Ренат Харис “Алмачуарның һәлак булуы хакында”. Шәриф Камал. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.“Буранда” хикәясе. Шәриф Камалның Казандагы музей-квартирасы. Сәгыйть Рәмиев. Язучының тормыш юлы һәм ижаты турында белешмә. “Мин”, “Син”, “Ул”, “Сызла, күңелем” шигырьләре. Шәехзадә Бабич. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.“Бәхетем”, “Халкым ечен”, “Кышкы юл” шигырьләре. Нәҗип Думави. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.“Су кызы” хикәясе.
XX йөз әдәбияты
Сибгат Хәким. “Жырларымда телим...”, “Клиндерләр эзлим”шигырьләре.
Фатих Хөсни “Сөйләнмәгән хикәя” әсәре.
Әдәбият теориясе. Аннотация. Рецензия.
Шәйхи Маннур. “Муса” романы (өзек). Шәйхи Маннур турында истәлекләр. Тулбай авылында Шәйхи Маннур музее. Әдәбият теориясе. Роман жанры.
Әдәбият теориясе. Драма жанры. Реплика, ремарка. Гамил Афзал. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.“Юл газабы” ,“Йөз кабат” әсәрләре.
Әдәбият теориясе. Лирика жанрлары.

Мөхэммәт Мәһдиев. “Кеше китә - жыры кала” әсәре. Э. Шәрифуллинаның “Тукай күгендә” багышламасы.
Әдәбият теориясе. Багышлама жанры.
Мөдәррис Әгъләмов. Язучының тормыш юлы һәм ижаты турында белешмә. “Каеннар илендә”шигыре. Фоат Садриев. Язучының тормыш юлы һәм ижаты турында белешмә.“Бәхетсезләр иле” трилогиясеннән өзек. Ренат Харис. “Ике гөл” шигыре, ‘үзем турында үзем”. “Тукайның мәхәббәт төшләре” драматик поэмасы. Буада Ренат Харис исемендәге “Сәнгатьне күрү” музее.
Әдәбият теориясе. Драма жанры (кабатлау).

Драма әсәрләре

Мирхәйдәр Фәйзи. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.“Галиябану” драмасы. Балтач районында Мирхәйдәр Фәйзи музее. Туфан Миңнуллин. Язучының тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә.“Моңлы бер жыр” драмасыннан өзек. Кама Тамагында Туфан Миңнуллин музее. Нури Арсланов. “Унике батыр турында баллада”.

XX йөз татар шигърияте

Татар шигърияте тарихы. Кыска шигырьләр. Равил Фәйзуллин. “Жаныңның ваклыгын сылтама заманга...”Гәрәй Рәхим. “Тик мин”. Рәдиф Гаташ. “Европада - татар шагыйрьләре”, “Мин дөресен сөйлим”, “Вәгъдә”. Рөстәм Мингалим. “Сез кай яктан? Роберт Миңнуллин. “Әнкәмнең догалары”. “Шагыйрьләрнең туган жирләре” Разил Вәлиев. “Нигә,әни,нигә картаясың?”
Марсель Галиев. “Су буеннан әнкәй кайтып килә”. Лена Шагыйрьҗан. “Татар шагыйренең бәясе”, “Рухи икмәк”. Мөдәррис Вәлиев. “Болын” “Әни”. Ркаил Зәйдулла. “Карап торам Казаныма”.

Татар хикәяләре

Флүс Латыйфи. “Аяклы каза”.
Әхәт Гаффар. “Ләкләк”.
Фаил Шәфигуллин “Зәңгәр шугалак”, “Тау битендә күләгә”.
Ринат Мөхәммәдиев. “Күңел күзе”.
Нәбирә Гыйматдинова .“Болын патшасы”.
Галимҗан Гыйльманов. “Яшел тутый”.
Әдәбият теориясе. Новелла жанры.
Дания Гайнетдинова.“Җан авазы”.
Тәржемә әсәрләр
А. Куприн. “Олеся” әсәреннән өзек (Р.Даутов тәрҗемәсе).

Ятлау өчен әсәрләр

1. Г.Тукай “Пар ат”;
2. Ш. Камал “Буранда”;

3. С. Хәким “Жырларымда телим”;
4. Г. Афзал “Юл газабы”,
5. М. Әгъләм “Каеннар илендә”;
6. Р. Харис “Ике гөл”

Татар әдәбиятыннан 8 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр-минимум (нигез өлеш)

1. Мөхәммәдьяр. «Нәсыйхәт» шигыре. 2. Муса Акъегет. «Хисаметдин менла» повесте(кыскартып). 3. М.Гафури. «Нәсыйхәт» шигыре. 4. Ш.Камал. «Буранда» хикәясе. 5. Г.Кутуй. «Тапшырылмаган хатлар» повесте(кыскартып). 6. Һ.Такташ. «Алсу» поэмасы 7. К.Тинчурин.«Сүнгән йолдызлар» драмасы. 8. Ф.Кәрим. «Сибәли дә сибәли» шигыре. **9.** Р.Фәйзуллин. «Җаныңның ваклыгын сылтама заманга...» шигыре. **10.** Т.Миңнуллин. «Әлдермештән Әлмәндәр» драмасы. 11. Ф.Яруллин.«Җилкәннәр җилдә сынала» повесте. 12. М.Әгъләмов. «Каеннар булсаң иде», «Учак урыннары» шигырьләре.	Татар әдипләренең әсәрләре: Г.Тукай “Пар ат”; Г. Ибраһимов “Алмачуар”; Ш. Камал “Буранда”; С. Хәким “Жырларымда телим”; Ф. Хөсни “Сөйләнмәгән хикәя”; Ш. Маннур “Муса”(өзек); Г. Афзал “Юл газабы”, “Йөз кабат”; М. Мәһдиев “Кеше китә, жыры кала” (өзек); Ф. Садриев “Бәхетсезләр бәхете” (өзек); М. Әгъләм “Каеннар илендә”; Р. Харис “Ике гөл” Т. Миңнуллин “Моңлы бер жыр”(өзек). Биографик белешмәләр: Г. Афзал, Ф. Садриев, М. Әгъләмов, Т. Миңнуллин (бер әсәр буларак исәпләнә). Рус язучыларының тәрҗемә әсәрләре: А. Куприн “Олеся”(өзек)

сыйныф

Халык авыз иҗатыннан-язма әдәбиятка
Татар әдәбияты тарихы. Мәхмүт Кашгарыйның “Диване лөгатет-төрк”китабы. “Идегәй”дастаны.
XIX йөз әдәбияты
XIX гасыр шагыйрьләре. Ә.Каргалый, Һ.Салихов, Г.Кандалый, Г.Чокрый, Г.Сәмитова, Акмулла. Афоризмнар.

XIX йөзнең икенче яртысында татар прозасы. М. Акъегетзадә,Р.Фәхретдинов, З.Бигиев, Ш.Мөхәммәдев әсәрләре.
Габдрахман Ильяси “Бичара кыз”драмасы. Г.Камал “Беренче театр”. Г.Тукайның “Ана догасы” шигыре. Г.Ибраһимовның тормышы һәм иҗаты турында биографик белешмә. “Сөю сәгадәт” хикәясе. Фатих Әмирханның тормышы һәм иҗаты турында биографик белешмә. “Хәят” повесте. Ә.Еники.Тормыш юлы һәм иҗатына күзәтү ясау. “Әйтелмәгән васыять” әсәре А.Гыйләҗев. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Жомга көн кич белән” әсәре . Г.Әпсәләмов “Ак чәчәкләр” әсәре. Ф.Яруллин. Тормыш юлы һәм иҗаты турында белешмә. “Лаеклы кияү”әкияте “ М.Юныс.Тормыш юлы, ижаты турында белешмә.Су, күк һәм җир турында хикәяләр Г.Афзал “Өф-өф итеп” шигыре. Р.Мингалимнеҗ тормышы һәм иҗаты турында биографик белешмә. “Сап-сары көзләр” хикәясе. “И сары көз”, ‘Үпкәләрмен кебек” лирик шигырьләре. Ш.Хөсәеновның тормышы һәм иҗаты турында биографик белешмә. “Әни килде” драмасы. Р.Әхмәтҗанов.”Сандугач керде күңелгә”, “Әкияттән”. Зыя Мансуров “Ятим Су анасы”шигыре. Г.Сәгыйров “Тыңла мине, аппагым”шигыре. М.Галиев “Яшәү фәне”шигыре.
Р.Вәлиев “Туган телдә дәшсәм генә”,”Кеше”шигырьләре
Газинур Морат “Шагыйрь авылы”, “Һәркем үзенчә тәхетле...”шигырьләре
Харрас Әюп “Китап тотып кулга”шигыре
Рус язучысы А.С.Пушкинның тәрҗемә әсәрләре “Пәйгамбәр”, “Мин гаҗәп һәйкәл салдым ”
Г.Тукай “Пәйгамбәр”шигыре
Ел буена өйрәнгән язучылар иҗатын гомумиләштереп кабатлау. Бәйләнешле сөйләм үстерү
Дәрестән тыш уку.

Ятлау өчен әсәрләр

Г. Тукай “Ана догасы”;
Ә. Еники “Әйтелмәгән васыять”;
Р. Әхмәтҗанов “Сандугач керде күңелгә”,
Р.Вәлиев “Туган телдә дәшсәм генә”

Татар әдәбиятыннан 9 сыйныфта укырга тәкъдим ителә торган әсәрләр-минимум (нигез өлеш)

1. З.Бигиев. «Өлүф, яки Гүзәл кыз Хәдичә» романы (өзекләр). 2. Ф.Әмирхан. «Хәят» повесте. 3. Г.Камал.«Банкрот» комедиясе(кыскартып). 4. М.Галәү. «Мөһаҗирләр» романы(өзекләр). 5. Г.Кутуй. «Сагыну» нәсере.	Татар әдипләренең әсәрләре: Г. Тукай “Ана догасы”; Г. Ибраһимов “Сөю-сәгадәт”; Ф. Әмирхан “Хәят” (өзек); Г. Камал “Беренче театр”; Ә. Еники “Әйтелмәгән васыять”;

6. М.Җәлил. «Җырларым», «Тик булса иде ирек» шигырьләре. 7. Ә.Еники.«Кем җырлады?» хикәясе. 8. Х.Туфан.«Кайсыгызның кулы җылы», «Киек казлар» шигырьләре. 9. А.Гыйләҗев. «Җомга көн кич белән» повесте(кыскартып). 10. Н. Фәттах. «Ител суы ака торур» романы (кыскартып). 11. Т.Миңнуллин.«Кулъяулык» музыкаль драмасы. 12. Ф.Садриев.«Таң җиле» романы(кыскартып). 13. Зөлфәт. «Тамыр көлләре», «Тойгыларда алтын яфрак шавы» шигырьләре.	Г. Әпсәләмов “Ак чәчәкләр”(өзек); А. Гыйләҗев “Җомга көн кич белән”(өзек); Г. Афзал “Өф-өф итеп”; Р. Мингалим “Сап - сары күзләр”; Р. Әхмәтҗанов “Сандугач керде күңелгә”, “Әкияттән”; Ш. Хөсәенов “Әни килде”. Биографик белешмәләр: Ф. Әмирхан, Г. Ибраһимов, А. Гыйләҗев, Г. Камал, Ш. Хөсәенов, Р. Мингалим. Рус язучыларының тәрҗемә әсәрләре: А. Пушкин “Пәйгамбәр”